

Asiantuntijalausunto

Julkinen

RISE/4998/2024

25.9.2024

Eduskunnan lakivaliokunta

Asia: HE 109/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2025

Rikosseuraamuslaitoksen toimintaedellytykset

Rikosseuraamuslaitokselle on osoitettu talousarvioesityksessä vuodelle 2025 lisämäärärahaa muun muassa oikeudenhoidon resurssien varmistamiseksi sekä vankiloiden turvatekniikan uusimiseksi. Lisäresurssien avulla rangaistusten täytäntöönpanon turvallisuutta kyetään vahvistamaan. Julkisen talouden vaikeasta tilanteesta huolimatta Rikosseuraamuslaitoksen talousarvioon kohdistuu selvästi keskimääräistä vähemmän sopeuttamista, mikä on erittäin myönteistä Rikosseuraamuslaitoksen toimintaedellytysten kannalta.

Tästä huolimatta lakisääteisiin tehtäviin ja toiminnan laajuuteen nähden riittämättömät resurssit muodostavat riskin Rikosseuraamuslaitoksen toiminnalle. Viime vuosien inflaatiokehityksestä ja kustannusten noususta johtuen lisämäärärahat oikeudenhoidon resurssien varmistamiseksi joudutaan suurelta osin kohdentamaan vankiloiden perushuollon ja toimitilojen kustannuksiin henkilöstömäärän lisäyksen sijaan. Rikosseuraamuslaitos joutuu sopeuttamaan toimintaansa tulevana vuosina. Taloudellisen tilanteen tasapainottamiseksi toimintaa ja rakenteita kehitetään siten, että resurssit kohdentuvat vain perustehtävään ja sen tarvitsemaan tukeen.

Rikosseuraamuslaitoksen keskeisin haaste rangaistusten täytäntöönpanon näkökulmasta on yhdyskuntaseuraamusta suorittavien ja vankien määrän nopea kasvu ja siihen nähden riittämätön määrä henkilöstöä ja vankipaikkoja. Vankien ja yhdyskuntaseuraamusta suorittavien määrä on kasvanut viime vuosien aikana selvästi ja kasvun ennakoitaan jatkuvan. Tällä hetkellä suljettujen vankiloiden käyttöaste on noin 108 prosenttia ja avolaitosten käyttöaste on noin 97 prosenttia. Jotta vankilaturvallisuus ja työturvallisuus voidaan varmistaa, suljettujen vankiloiden käyttöasteen ei tulisi ylittää 90 prosenttia. Vankimäärän ennustetaan kasvavan lähivuosina noin 250 vangilla, vaikka hallitusohjelman mukaisia lainsäädännön kiristämisiä ei huomioida. Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaisten tulevien lainsäädäntömuutosten myötä vankimäärä tulisi

kasvamaan alustavan arvion mukaan noin 300 vangilla. Yhteensä keskimääräinen päivittäinen vankiluku tulee siis kasvamaan arviolta noin 550 vangilla vuoteen 2028 mennessä. Tämä tarkoittaa, että pikaisella aikataululla tarvitaan lisää niin vankipaikkoja kuin henkilöstöäkin. Vankipaikkojen lisääminen edellyttää välittömiä rahoituspäätöksiä uusien vankiloiden rakentamiseksi ja rakennushankkeiden nopeaa käynnistämistä.

Rangaistusten täytäntöönpanon yhteiskunnallisena tavoitteena on rikosvastuun toteutuminen, uusintarikollisuuden ja rikollisuudesta aiheutuvien haittojen vähentäminen sekä yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden lisääminen. Onnistuakseen yhteiskunnallisessa tehtävässään Rikosseuraamuslaitos tekee aktiivista yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa. On tärkeää, että Rikosseuraamuslaitoksen ja hyvinvointialueiden palveluista kytetään rakentamaan saumattomia, kustannusvaikuttavia palveluketjuja. Myös viranomaisyhteistyö ja rikosoikeusketjun toimijoiden resurssijaon oikeasuhtaisuus on tärkeää. Jotta Rikosseuraamuslaitos voi keskittyä omaan perustehtäväänsä, tulisi varmistaa muiden yhteiskunnan toimijoiden kyky järjestää niiden vastuulla olevat palvelut myös rangaistusta suorittaville henkilöille.

Pääjohtaja Anna Arola-Järvi

Yksikönpäällikkö Venla Salmi

